

Cum e când teatrul ajunge cămin cultural...

Pe la jumătatea lunii noiembrie, Teatrul Național „Vasile Alecsandri” Iași, lovit de o subită generozitate, și, pesemne, bănuind că propriile producții nu sunt suficiente, a găzduit spectacolul *Cafeaua domnului ministru*, în montarea Teatrului „Mihai Eminescu” din Botoșani. Din păcate, din admirabila piesă a lui Horia Gârbea, o satiră politică de mare finețe, tulburătoare ca mesaj și încântătoare ca realizare literară, s-a ales praful și pulberea. Nici regizorul (Alexandru Avădanei), nici actorii (Eduard Sandu, Irina Mititelu, Florița Țugui) nu au reușit altceva decât să bifeze o creație banală, superficială, o „producție” și nicidecum un „spectacol de teatru”, un instrument meșteșugăresc de smuls râsetele artificiale ale unui public tot mai dispus să accepte cu obediță și resemnare ceea ce i se oferă.

Convenționalism penibil, mânăuire previzibilă și facilă a jumătăților de sens, spațiu sonor fără nicio relevanță pentru marile mize ale textului, decor „tapetat” infantil cu ziare, câteva decupașe cromatice mult prea fragile pentru a contura ceva. Dacă la toate acestea adăugăm un joc actoricesc strident, de multe ori strigat, supărător auzului și condamnat la blestemul suprafetelor fade, avem imaginea deplină și nefardată a unui spectacol amatoristic, făcut, nu născut, suferind de excesivă teatralitate și, în consecință, asemănător scheciurilor ieftine din sitcomurile românești, cu hohote mecanice însoțind mecanic replici spuse mecanic într-o lume mecanică, în care se gândește și se trăiește mecanic.

Or, în cel mai bun caz, dacă vrem să rămânem în registru teatral, *Cafeaua domnului ministru*, varianta Botoșani, rămâne un spectacol valabil pentru cămine culturale, nicidecum pentru spații ale Teatrului Național, sau, în genere, pentru instituții trecute în acte cu denumirea de „teatru”. Numai acolo, pe scena la care mâine vor sta mesenii de la te miri ce nuntă a șefului de post sau a vicelui, numai acolo, așadar, ar fi scuzabilă metamorfozarea ministrului lui Gârbea – victimă a propriei voințe de putere și a unui sistem politic fisurat în resorturile sale cele mai adânci – într-un retardat, într-un ins cu dereglări de comportament, într-un psihopat făcut peste noapte ministru. Un ministru care nu trebuia actualizat cu tot dinadinsul, cât generalizat, nu redat în tușele concrete ale unui tic verbal deja uzat (celebrul „La naiba”), ci, din contra, înțeles ca profil generic pentru o idee contemporană și acută de politician. La fel, numai într-un cămin cultural este acceptabilă transliterarea profundului pamflet gârbean într-o confecție scenică ce se vrea de domeniul grotescului, însă nu reușește să fie decât de factură penibilă.

Cred că montarea aceasta este foarte elocventă pentru un anumit nărav al teatrului de azi, acela de a traduce în termenii comercialului semnificații adânci, și de a trata cu superficialitate acele zone textuale care, odată adâncite, ar putea da bătăi de cap unui public considerat grăbit, neatent și lipsit de o cultură teatrală autentică. Rezultatul nu poate fi decât o pseudo-spectacologie, și, treptat, o contaminare a însăși ideii de teatru. Nu e suficient să imprimi un ritm de „Doamne-ajută!”, nu e suficient să te dai peste cap pentru a obține o reacție imediată, nu e suficient să ai o scenă, niște actori și un public, pentru a spune că faci, crezi teatru.

În fine, conducerea Naționalului ieșean ar trebui să fie mai selectivă în alegerea producțiilor pe care le găzduiește. Relațiile de colaborare (individuale sau instituționale) sunt acceptabile atâta vreme cât nu există riscul confuziei între un Teatru Național și un cămin cultural.